

רשות ניירות ערך

מחלקת הפיקוח על הבורסה וזירות הסוחר

רחוב מונטיפיורי 35, תל אביב 65201

טל: 03-7109970/1 פקס: 03-7109901

www.isa.gov.il

יד' בחשון, תשע"ח

23 באוקטובר 2018

חוזר לחברי הבורסה שאינם בנקים

קביעת מדיניות, כלים וניהול סיכונים במתן שירותי תיווך עסקאות

רקע

1. ממידע שהגיע לסגל הרשות, בין היתר מביקורות שבוצעו על ידי הסגל, עולה כי ישנם חברי בורסה שאינם בנקים (להלן: "חברי בורסה") הנותנים שירותי תיווך בניירות ערך באמצעות חשבון הנוסטרו שלהם מבלי לפתוח חשבון למקבלי השירות. שירותי התיווך מבוצעים בשתי עסקאות הנעשות מול חשבון הנוסטרו של חבר הבורסה, כאשר בצד האחד נמצא לרוב גורם שמקבל שירות מחבר הבורסה (בין אם פתח חשבון אצל חבר הבורסה ובין אם לאו), ובצד השני נמצא לרוב קונה או מוכר שהוא צד נגדי ואינו מקבל שירות מחבר הבורסה. לעיתים בשני צידי עסקאות התיווך ניצבים מקבלי שירות ולעיתים צדדים נגדיים. כמו כן, בחלק מהמקרים שירותי התיווך האמורים ניתנים על ידי חברה אחרת בקבוצת חבר הבורסה (להלן: "חברה קשורה").
2. כאשר העסקאות המבוצעות בחשבון הנוסטרו ניתנות כשירות תיווך, יש לראות את עסקאות הקניה או המכירה כפעולות הניתנות במסגרת השירות הניתן על ידי חבר הבורסה. לפיכך יש לראות את מי שעבורו ניתן שירות התיווך כמקבל שירות לפי צו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים של חבר בורסה למניעת הלבנת הון ומימון טרור), התשע"א - 2010 (להלן: "הצו"), וזאת בין אם למקבל השירות יש חשבון בחבר הבורסה ובין אם לאו. לעומת זאת, פעילות של חבר הבורסה בחשבון הנוסטרו, הנעשית מול צד נגדי שאינו מקבל שירות מחבר הבורסה, אינה כפופה לחובות אלה.
3. חובת הדיווח, הקבועה בסעיף 13 לצו, חלה על פעולות של "מקבל שירות", כהגדרתו בצו. הגדרה זו כוללת גם אדם המבצע אצל חבר הבורסה פעולה שאינה נרשמת בחשבון. מכאן, שחובת הדיווח שבסעיף 13 לצו, והחובה הנגזרת ממנה לקבוע מדיניות, כלים וניהול סיכונים שבסעיף 18 לצו, חלות על שירותי תיווך כאמור. בהתאם לסעיף 18 לצו על חבר הבורסה ליישם גישה מבוססת סיכון (Risk-Based Approach, RBA), ובכלל זה לזהות, להעריך ולהבין את

סיכוני הלבנת ההון ומימון הטרור אליהם הוא נחשף, ולנקוט אמצעים אפקטיביים לצורך הפחתתם.

4. מכאן, שעל חבר הבורסה לאמץ הליכי זיהוי והכרת מקבל השירות הולמים ביחס למי שמקבל שירות מחבר הבורסה ללא פתיחת חשבון, ולאמץ כלים מתאימים להתמודד עם הסיכון, כאשר היקף הבדיקות הן פועל יוצא של רמת הסיכון להלבנת הון ומימון טרור, הגלומה במתן שירות כאמור, וברמת הסיכון של מקבל השירות להלבנת הון ולמימון טרור.

החובות העיקריות החלות על חבר הבורסה בנוגע לפעילות תיווך המבוצעת בחשבון הנוסטרו:

5. על המדיניות, הכלים וניהול הסיכונים שעל חבר הבורסה לאמץ לפי סעיף 18 לצו לכלול התייחסות לנושאים הבאים:

5.1. כללים לאבחנה בין צד נגדי שהוא מקבל שירות, כלומר הוא מקבל מחבר הבורסה שירותי תיווך, לבין צד נגדי שאינו מקבל שירות.

5.2. ניתוח והערכה של מאפייני הסיכון להלבנת הון ומימון טרור בתחום מתן שירותי התיווך למקבל השירות דרך חשבון הנוסטרו ועיגונה בכתב. להלן יפורטו דוגמאות לאינדיקציות שעשויות להצביע על רמת הסיכון להלבנת הון ומימון טרור. קיומה של אחת או יותר מהאינדיקציות שלהלן, אינה מעלה או מפחיתה את רמת הסיכון באופן אוטומטי. לצורך הערכת הסיכון, על חבר הבורסה לנתח את כלל מאפייני הסיכון של פעילות התיווך וכן את כלל מאפייני הסיכון של מקבל השירות הספציפי.

א. סוגים שונים של מקבלי שירות – למשל, מקבל שירות שהוא גוף מפקח לעניין איסור הלבנת הון ומימון טרור לעומת מקבל שירות שאינו מפקח לעניין איסור הלבנת הון ומימון טרור.

ב. סוגי פעילויות – למשל, עסקאות בהן מעורב חבר בורסה ישראלי או תאגיד בנקאי ישראלי לעומת עסקאות בהן מעורבים גופים זרים. יצוין כי במעורבות של גופים פיננסיים ישראליים הכפופים למשטר של הלבנת הון ומימון טרור הסיכון הגלום בעסקת התיווך עשוי להצטמצם, אך הוא אינו מתבטל שכן, חבר הבורסה או התאגיד הבנקאי שאצלו מתנהל החשבון אינו רואה את כל הצדדים לעסקת התיווך ולפיכך יתקשה לזהות פעילות בלתי רגילה.

ג. סוגי הנכסים ואופן ביצוע העסקה – למשל, נכסים דלי סחירות, עסקאות בבורסה מול עסקאות מחוץ לבורסה. טיפולוגיה טיפוסית להלבנת הון היא כאשר חבר הבורסה מנוצל על ידי שני צדדים לביצוע עסקאות שלא במחיר שוק, כך שהפער בין שער העסקה לבין השער האמיתי משקף העברה של ערך כספי בין הצדדים. כאשר עסקאות התיווך נעשות מחוץ לבורסה או כאשר מדובר בעסקאות המתבצעות בבורסה בניירות ערך דלי סחירות, החשיפה של חבר הבורסה לניצול בידי שני צדדים עולה. כאשר הפרמיה בין שער השוק לבין שער העסקאות נשאר בידי חבר הבורסה, כך שהעסקאות לא תאפשרנה העברת ערך כספי בין הצדדים לשתי העסקאות, הסיכון יצומצם. בנוסף, יש להביא בחשבון את העובדה שכאשר מדובר בנכסים בעלי סחירות נמוכה ובעסקאות בהיקפים גדולים, קשה להתחקות אחר מחיר השוק האמיתי של הנכס.

- 5.3. אימוץ כלים ברורים וכתובים שימשו את חבר הבורסה לצורך התמודדות עם הסיכונים שעלו כאמור, לרבות האמצעים שינקוט לקבלת פרטי הזיהוי של מקבל השירות (בשים לב לדרישות סעיף 15 לצו לעניין פרטי הזיהוי שעל חבר הבורסה לכלול בדיווח לרשות לאיסור הלבנת הון ומימון טרור), לאימות ורישום פרטי הזיהוי, להכרת מקבל השירות, לבדיקה מול הרשימות שפורסמו על ידי גורמים מוסמכים מקומיים ובינלאומיים לעניין טרור ופרוליפרציה, לקביעת דגלים אדומים, לקיום בקרות לניטור פעילות בלתי רגילה וכדומה. על הכלים להתאים לאופי ולרמת הסיכון להלבנת הון ומימון טרור של הפעילות ושל מקבל השירות. מצופה כי ככל שקיימות אינדיקציות לפעילות בסיכון גבוה יותר, יקבעו אמצעים מחמירים יותר.
- 5.4. אימוץ כלים לתיעוד מהימן של ההליכים הננקטים לגבי מקבלי השירות והפעולות שביצע חבר הבורסה בקשר אליהם ושמירת התיעוד, באופן שיאפשר בקרה נאותה ועמידה בחובת הדיווח על פי סעיף 13 לצו.
6. על דירקטוריון חבר הבורסה לדון ולאשר את המדיניות, הכלים וניהול הסיכונים שנקבעו בקשר לפעילות בחשבונות הנוסטרו, ולוודא עדכון מדיניות זו מעת לעת ובהתאם לצורך.
7. לעמדת סגל הרשות, ככלל לאור הסיכונים הגלומים בפעילות, כדי לעמוד בחובותיו כמפורט לעיל נדרש חבר בורסה להחיל על מקבל שירות, המקבל מחבר הבורסה שירותי תיווך באמצעות חשבון הנוסטרו שלו, לכל הפחות, את מנגנוני הזיהוי, הכרת הלקוח והבקרה הנדרשים בצו לגבי בעל חשבון במערכת סגורה ללא שירותי משמורת.
8. יחד עם זאת, במקרים שבהם נמצא כי מדובר בפעילות בסיכון נמוך, למשל, פעילות של תאגיד הנכלל בהגדרת "חשבון קורספונדנט" שבצו, והרשות המפקחת על התאגיד לעניין הלבנת הון ומימון טרור היא בישראל או באחת ממדינות ה-OECD או כאשר מדובר בשירות הניתן באופן חד פעמי ובהיקף נמוך, ניתן לשקול ליישם נהלים חלופיים מתאימים לזיהוי והכרת מקבל השירות, לנקוט בקרות חלופיות המותאמות לפעילות זו ולאמץ כלים מתאימים להתמודד עם הסיכון.
9. לגבי המקרים שבהם שירותי התיווך ניתנים בחשבון הנוסטרו למי שהם בעלי חשבון בחבר הבורסה, על חבר הבורסה לוודא שתיעוד הפעולות בחשבון הנוסטרו וקישורן לבעלי החשבון הרלבנטיים אינם פוגעים באיכות הבקרה על הפעילות בחשבון של בעלי חשבון אלה.
10. לגבי המקרים שבהם שירותי התיווך ניתנים בחשבון של חברה קשורה, מקבלי שירות התיווך ייראו כנהנים בחשבון אצל חבר הבורסה שכן נעשית עבורם פעולה ברכוש. משכך נדרש לקבל מהחברה הקשורה הצהרה על מקבלי השירות כנהנים ולאמת את פרטי הזיהוי באמצעים סבירים. בקביעת אמצעי הזיהוי הסבירים הנדרשים, על חבר הבורסה להביא בחשבון את האמצעים שנקטה החברה הקשורה לזיהוי ולאימות זהותם של מקבלי השירות האמורים.

בברכה,

עדי לדרמן אוביץ, עו"ד
מפקחת וראש תחום איסור הלבנת הון
הפיקוח על הבורסה וזירות הסוחר